

Hesteavlen i 1903.

Beretning af Statskonsulent *J. Jensen*.

Det forløbne Aar hører absolut til de bedste, vi have kendt, naar Hensyn tages til Afsætning og Pris. Der er ialt udført 23,014 Heste og 1486 Føl imod 20,033 Heste og 2983 Føl i 1902 og 16,875 Heste og 916 Føl i 1901, der var det daarligere Aar. Taget under ét var Udførselen 24,500, hvilket er det største Antal, vi hidtil have drevet det til. Og samtidig med at Antallet er steget, er Gennemsnitsprisen ogsaa gaaet lidt i Vejret — fra 670 til 680 Kr. pr. Hest (fraregnet Føl). Værdien af de udførte Heste er i 1903 beregnet til 15.9 Mill. Kr. mod 13.9 det foregaaende Aar. Om Gennemsnitsværdien er rigtig, bliver sikkert vanskeligt at afgøre — for lav er den næppe — men de 2 Millioners Merindtægt i 1903 er ret paalidelig.

Af det samlede Antal Heste og Føl ere 21,900 Stkr. udførte til Tyskland. Da næsten alle Føllene ere gaaede dertil, bliver Udførselen af Heste alene c. 20,500 Stkr. Til England er gaaet c. 2200, til Sverrig 329, til Norge 63 og til Rusland 14. Det er altsaa stadig Tyskland, der er vor Hovedkunde; men ved Siden af have vi faaet en ny, der dog betyder noget, nemlig England, hvortil der opkøbes mindre og lettere, billige Heste til Droske- og Omnibuskørsel, en lignende Vare, som vi i sin Tid afsatte til Paris. Det er Heste, der maa være temmelig korrekte, hvad Ben og Bevægelse angaar. For os, der ere

vante til at betragte Omnibusheste som store, noget tunge Trækheste, er det lidt ubegribeligt, at Heste paa 10 Kv. 3" og til c. 550 Kr. kunne anvendes til Omnibuskørsel; men ser man, hvad det er for en Slags Heste, der gaa for Londons Omnibuser, bliver det mindre urimeligt. Vor Udførsel til England skyldes i første Række den sydafrikan- ske Krig og derefter den formindskede Hesteudførsel fra Amerika, der har forsynet England i 10—12 Aar.

Hesteindførselen til England var:

	1903	1902	1901
Fra De nordamerikanske Fristater	3,160	7,146	19,360
— Canada	421	1,869	1,500
— Andre Lande	23,685	23,671	19,996
	27,266	32,686	40,856
Gennemsnitspris	415 Kr.	og 460 Kr.	

Prisen er altsaa dalende, hvilket tyder paa, at Kvaliteten er forringet, da Verdensprisen ellers er stigende. Hovedparten af Hestene fra »Andre Lande« er sikkert Ponier, »Russere« og »Islændere« til Kulgruberne.

Hvad Tyskland angaar, da opgives Indførselen der til 125,000, hvilket er mere end nogensinde før. Af disse ere de 23,000 indførte fra Danmark, medens vi kun have udført 21,900 til Tyskland. Efter tyske Opgivelser have vi i 1902, 1901 og 1900 udført henholdsvis 21,000, 18,000 og 22,500 Heste til Tyskland, hvilket ligeledes betydeligt overskrider vor Udførsel!

Hesteindførselen i Tyskland var i 1903:

Fra Danmark	23,000	Stkr.
— Belgien	22,000	—
— Holland	14,000	—
— Frankrig	5,000	—
— England	1,000	—
— Rusland	44,000	—
— Østrig-Ungarn	16,000	—
— Amerika	83	—

Deraf ere over 50,000 opgivne som Arbejdsheste, hvoraf Hovedleverandørerne ere Danmark og Belgien, medens Amerika er gaaet helt ud af Spillet.

Vi staa lige for Øjeblikket saa gunstigt paa Verdensmarkedet som tænkes kan, og uagtet der hænge truende Skyer over vore Hoveder, er det svært at se sort paa Hesteforretningen. Det Uvejr, der er nærmest ved at bryde løs, er den tyske Toldforhøjelse til 90 Mk. pr. Hest indtil 1000 Kroners Værdi. Kommer den i en nedgaaende Periode, kan den virke lammende; men som Situationen er, vil den kun have til Følge, at de tyske Forbrugere komme til at betale noget højere Statsskat. Vi og Belgierne have Magten; man trænger til Arbejdsheste, fuldt saa meget som vi til at sælge. Der er jo næsten ikke en god, »fuldtandet«, 5—6 Aars Hest at faa. Maaske den tyske Regering har paa Fornemmelsen, at forhøjet Indførselstold er et tveægget Sværd, der for Hestenes Vedkommende rammer dem selv, og derfor ser Tiden an, inden den lader Forhøjelsen træde i Kraft.

Venter man paa, at Udsigterne til den større Toldbeskyttelse allerede skulde opmuntre de tyske Landmænd til større Hestetillæg, saa Tyskland stod parat med Varen, og den forhøjede Pris derfor kunde komme Opdrætterne tilgode den Dag, da Tolden opkræves, saa regner man sikkert forkert. Saa længe man i Tyskland vedligeholder den stramme Ledelse af Hesteavlen for Remonteringens Skyld, opnaar man kun at formindske Tillæget i alle de Egne, hvor Halvblodsavlen ikke staar højt. Man kan jo forhindre Folk i at lægge andet end Remonter til, derimod kan man ikke tvinge dem til at lægge til. Men selv om al Tvang ophævedes — hvad saa? Paa Sjælland har man nu i 10—15 Aar drevet Avl af Arbejdsheste, og hvor vidt er man saa naaet? Er der nogen fornuftig Grund til at tro, at Tyskerne i denne Henseende skulde være klogere end Sjællænderne? Se til Slesvig, der indtager en Særstilling, idet den slesvigske (danske) Hest er Avlsformaalet dér, er man, trods Hjælp fra Jylland, i de sidste 20 Aar gaaet frem eller tilbage? De fleste Theoretikere regne sikkert forkert, naar de tro eller frygte, at en Avl kan opbygges i en Haandevending. Ja, ser man hen til Amerika, hvad er saa en Eksport af alle mulige

Blandinger og Typer, for Tiden paa 3000 Stkr. og i sin Tid paa 30—40,000 Stkr. aarlig, naar Hestebestanden beløber sig til c. 16 Mill. Stkr.? Bilde Tyskerne sig ind, at kunne blive konkurrencedygtige paa Arbejdshestemarkedet i en Fart ved at indføre en Mængde tarvelige, svære Hingste fra Belgien, Frankrig, England og Danmark til Krydsning med fine, tarvelige, højtforædlede Hopper, saa bliver man sørgeligt skuffet, thi Resultatet vil ingenlunde svare til Forventningerne i første Led, idet Flertallet af Afkommet blot bliver smaa, fine, grimme Heste, medens der i de næste Led bliver grænseløs Forvirring og Forværring. Den eneste sunde og sande Vej er at indføre baade Hingste og Hopper; men hvor faar man dem i tilstrækkeligt Antal og af en Kvalitet, der kan forskaffe Fremgang? Der hører desuden baade Penge og Forstand til at købe Heste i fremmed Land. Man henviser stadig til den belgiske Avl i Rhinpreussen; men svarer det, der fremstilles ved de store Skuer i Tal og Godhed nogenlunde til, hvad der findes i Provinsen af Heste? Og endda ligger Rhinpreussen lige ved Belgien. Tænk blot paa Forholdet mellem den jydsk-belgiske Avl, efter Fremstillingen ved Fællesskuet i Slagelse 1902 at dømme, og Landavlens ude i Løve- og omliggende Herreder.

Frygten for Tyskerne som Opdrættere af svære Heste kan altsaa ikke forstyrre vor Ro, og vore europæiske Konkurrenter blive heller næppe farlige; England og Frankrig faa sandsynligvis mindre og mindre at undvære, og Belgien er jo et begrænset Omraade med dyr Jord. Faren skal komme fra Amerika, hvor der er Betingelser for billig Masseproduktion. Amerikanerne ere hurtige i Vendingen, og et forøget Tillæg af 100,000 Heste betyder ikke overvættes meget. Blot 10—20,000 deraf bliver god, salgbar Vare, er dette Antal, kastet ind paa det europæiske Marked, i Stand til at bringe Forstyrrelse i Afsætning og Pris. I 1892 begyndte Amerikanerne at sende deres Overproduktion til Europa til Salg for enhver Pris, og denne Oversvømmelse varede saa længe,

til de fødte Føl bleve salgbare. Da samtidig Tillæget ophørte, viste det sig ogsaa, at Udførselen tog stærkt af i 1897 og 1898. Med de bedre Tider tog man igen fat paa Forretningen, og vi kunne saa mulig vente »Amerikanerne« i de følgende Aar. Spørgsmaalet bliver da kun: i hvor stor Maalestok?

Den mekaniske Drivkraft i Form af Automobiler skræmmer ikke mere. Den kæmper endnu med praktiske Vanskeligheder, saa den foreløbig næsten er begrænset til Sportsomraadet. Og Overgangen til elektrisk Drift af Sporvogne er fuldbyrdet, saa der ikke truer nogen Fare fra den Kant. Det ser saaledes ud, som om Hesteopdræfterne kunne leve nogenlunde roligt og samle alle deres Tanker om at forbedre Produktet.

Samtidig med at vi udføre Overskuddet af vor nationale Avl, indførte vi i det forløbne Aar over 6000 Heste, dels billige og dels saadanne, som vi ikke producere selv. Kulturlivet kræver flere og flere Hesteformer, og da Hesteavl, ligesom enhver anden Fabrikation, skal specialiseres og drives i det store for at betale sig, kan det lille Land ikke være sig selv nok. Selv England, der jo har de forskelligste Hesteslags, maa indføre Luksuskøreheste og Ponier, og Tyskland fornemlig Arbejdsheste. Fra Tyskland have vi faaet c. 950 Heste, hvoraf en Del antagelig ere slesvigske Heste og mulig nogle »Russere«, men det store Flertal er sikkert Luksusheste og Remonter. Fra England have vi hentet 250 Blodsheste, mest Remonter. Fra Sverrig, der tidligere var vort Hovedforsyningssted, have vi kun faaet c. 700, delvis Luksusheste, men fornemlig billige Heste. Fra Norge er det kun Ponier, vi faa, og Antallet var 234, medens det fra Island var 112. Men Hovedmassen af Ponierne — over 4000 Stkr. — fik vi fra Rusland. Det er i Stand til at forsyne baade Tyskland, England og os med Godtkøbsheste. Denne russiske Import, der synes i stadig Tiltagen, er gennem Aarene bleven en fast Faktor i vor Økonomi. Hestene komme nu mest hertil ad Søvejen fra Østersøprovinserne og mulig længere inde fra Landet, og indskibes for en

Del i Libau. Racen er den lille, spinkle, tørre, kantede, men utrolig haardføre, sejge og levedygtige Landhest, der er sultet op. Det er ganske unge Heste, der komme hertil, omkr. 3 Aar gamle, altsaa ikke fuldvoksne, saa de baade vokse og udvikles under dansk Behandling og derfor slet ikke blive saa slemme at skue i 5—6 Aars Alderen. En Fare, der klæber ved »Russerne«, er Snivesmitten, som til Tider er overført fra dem til vore Heste, men heldigvis saa sjældent, at Snivesygdommen nu næsten slet ikke eksisterer her til Lands, medens den tidligere var ret hyppig i og om København, hvortil de svenske Heste fornemlig kom. Nu skal Kontrollen med de Heste, der udføres fra Havnene i Rusland, være god, og dette viser sig ogsaa derigennem, at vort Veterinærpoliti sjældent finder Anledning til at stoppe nogen for Snive mistænkt Hest. Naar »Russerne« have konkurreret baade »Norbagger« og »Islændere« ud af Markedet her, skyldes det, at de ere meget billigere end de første og mere passende i Størrelse til Landbrug end de sidste.

»Russeren« er Jyllands Husmandshest. Det er fornemlig Husmændene i Hedeegnene, de tidligere Studeegne, der ere Hovedforbrugerne af dem. Efter Kreaturtællingen i 1898 var der ialt 25,600 Smaaheste her i Landet, hvoraf over 19,000 i Jylland, men deraf kun 3300 i de tre bedste østjydske Amter: Vejle, Aarhus og Randers. De Amter, hvor der forholdsvis er flest, ere Ringkøbing, Thisted og Hjørring, og Antallet løber der op til over 20 pCt. af hele Hestestyrken over 3 Aar. De ere Studenes Afløserer som Trækdyr i de magre Egne. Siden Studeholdet hørte op at være lønnende, vare Trækstudene dødsdømte. »Den kommer ogsaa med, der kører med Stude!« gælder ikke længere, det betaler sig ikke for en rask og dygtig Arbejder at gaa og drive bag efter et Par Smaastude. Udviklingen fører det med sig, at Hestene gaa ind som Trækdyr i Studenes Sted; saaledes gik disse ud af Spillet forlængst i det større Agerbrug, og det vilde være en daarlig Økonomi i vore Dage at drive et større Landbrug med Stude, uagtet en Karl paa en Herregaard

næppe har saa travlt som en Husmand i eget Arbejde. Det er ogsaa nærmest unødigt Hensyn til Næsten, naar de højere Samfundslag filosofere over denne Husmændenes Luksus; de Folk forstaa sikkert bedre end de fleste andre at økonomisere.

Spørgsmaalet om at tjene de Penge, som vi give ud for »Russere«, c. 800,000 Kr., ved at lægge dem til her i Landet, har mærkværdigt nok ikke været offentligt fremsat, derimod har der været talt meget om at forhindre deres Indførsel, noget, som fornuftigvis ikke bør ske, saa længe de ikke befænge vor Hestebestand med Snive i langt højere Grad, end Tilfældet hidtil har været, eller vor Hesteudførsel helt stoppes, saa vi maa gribe til det sidste Nødmiddel og kræve: Danmark for Danskerne.

Hvad det hjemlige Arbejde angaar, da har det gaaet godt og ret maalbevidst i det forløbne Aar. Det gaar fremad, om end heller ikke saa hurtigt, som ukundige vente, at det skulde gaa. Det er nok en gammel Sætning, at Hesteavl gaar langsomt; men der er næppe mange, der rigtig have gjort sig klar, hvor langsom og brydsom den er. Fremgang eller Tilbagegang kan kun maales med 10-aarige Perioder.

Tager man den jydsk Avl er den tilsyneladende gaaet stærkere fremad i de sidste 10—20 Aar end nogen anden svær Race, noget, som mulig kan forklares ved, at den har staaet længere tilbage. Den belgiske Hest er ganske vist ogsaa forbedret betydeligt, men Forbedringen gaar hos denne i en helt anden Retning end hos vor jydsk Hest, idet man har fulgt Franskmændene og forlangt mere korrekte Ben og gode Hove, hvilket nok kunde tiltrænges og virkelig synes at naas, men rigtignok kun paa Bekostning af Massen. Størrelsen og Vægten ere tilsyneladende i Tilbagegang, og Præget er hos Spiderne forandret i ædel Retning.

Vor Race er derimod synlig forbedret, hvad Størrelse og Masse — især Benførhed — men ikke absolut Korrekthed angaar, om end Formen er bleven betydeligt forbedret

og Typen mere jydsk, idet vi ere komne stærkt bort fra det forædlede Præg, som skyldtes tidligere Krydsninger. Naar vi saaledes gaa vore egne Veje, skyldes det aldeles bestemte Aarsager, som vi ikke ere fuldt Herrer over. Først og fremmest have Bestræbelserne været rettede paa at forbedre det væsentlige. Markedet har mere og mere krævet og betalt en Hest med Størrelse og Masse, og den havde vi næsten ikke. Da vi saa kom til at undersøge Arvelighedsforholdene, har det vist sig, at det fornemlig var Hingste og Hopper af den gamle jydsk Type, der gave godt Afkom, medens Blandingsformerne gennemgaaende ikke svarede til Forventningerne som Avlsdyr, hvor værdifulde og søgte de end vare paa Markedet. Og at gaa mod Naturens Fingerpeg have vi ikke Raad til mere. Tidligere ledede man ogsaa Avlen efter Kulører; saaledes foretrak man brune Heste, men taalte ikke Aftegn i brunt eller sort og kun lidt i rødt. Da vort Forbedringsarbejde blev maalbevidst, slog man en Streg over adskillige mindre væsentlige Ting, bl. a. Farven. Resultatet af denne Avlsmetode er, at Racen bliver mere og mere rød og ender sandsynligvis som saadan. Naar Naturen altsaa faar Lov at raade for Farven, bliver denne rød, ikke alene her, men tilsyneladende ligeledes i Belgien. Vi have et Fortrin, som det vistnok for største Delen skyldes, at Fremgangen er saa synlig, nemlig det, at næsten hele Racen, i alt Fald det, der duer noget, nedstammer fra et eneste Individ, Hingsten Oppenheim, som Hestehandler Oppenheimer i Hannover købte i England 1862 og sendte til Jylland. I denne Stamme falde Hingstene, dog nu fornemlig indenfor Valdemar- og specielt Munkedal-Stammen. Idet de mest sagkyndige udpege de bedste Individuer alene efter Eksteriør, viser det sig nu næsten altid, at de ere »Munkedalere«, og navnlig straaler Aldrup-Munkedal i Horsens som en Sol i Avlen ved sin fænomenele Nedarvningsevne. Naturen viser altsaa Vej, men Opdrætterne følge i en forbausende Grad Anvisningen. Kun i Fuldblodsavlen kender man en lignende Forstaaelse af og Beredvillighed til Ofre for at

komme til den bedste Hingst. Jævne Bønder sende Hopper langvejs bort med Jernbanen til Opstaldning for at faa dem bedækkede ved en »Matador«, for hvilke Springpengene alene ere 100—300 Kr.

Det Spørgsmaal fremsættes ofte: Da hele vor Race nedstammer fra en engelsk Hingst, var der saa ikke Anledning til at forsøge at faa en anden Oppenheim? Herpaa maa først svares, at »Oppenheimere« sandsynligvis ikke ere meget hyppigere i England eller andet Steds end »Aldrup-Munkedalere« ere i Danmark, og for det andet er der stor Risiko ved at forstyrre den Stamme eller Racedannelse, som er ved at fuldbyrdes. Den engelske Korthornsrace nedstammer ogsaa fra en rød, skotsk Ko; men derfor vilde man vist betænke sig paa at krydse Racen med skotsk kullet Kvæg, naar man gaar videre end til at avle Slagtekvæg. Enhver Opdrætter véd, at der iblandt de Dyr, han begynder med, kun er enkelte, der gøre sig som Avlsdyr, og iblandt disse er det endda en stor Sjældenhed, at der er én, der er virkelig stammedannende. Af Tyre indenfor jydsk og rød Race er der i strengere Forstand vel kun én Stamfader i hver, ligesom der kun er én Hingst. Det, at alle Racens Avlsdyr ere af den bedste »Linie«, er saa betydningsfuldt, at virkelige Fagmænd betænke sig paa at eksperimentere, saa længe det ikke er en tvingende Nødvendighed. Hvis Slægtskabsavlen, som er og endnu mere bliver en Følge af at vælge det bedste, skal vise sig skadelig, bliver der jo intet andet Raad end at ty til Krydsning; men det Spørgsmaal ligger ikke for nu.

Ligesom man har fuldt Rede paa alle Hingstefamilier i c. 50 Aar og af deres Skæbne skønner, hvad der er bedst, er der i flere Aar gjort et Arbejde for at udrede de forskellige fremragende Hoppefamilier, i hvilke der er falden Præmiehingste og Præmiehopper i flere Led. En Redegørelse herfor er et Supplement til Stambogførelsen. Men i den spredte Hesteavl, hvor en Hoppes Afkom kommer ud i Verden, uden af nogen tidligere anede Familieforbindelser, kommer Kendskabet til de

enkelte Led i Familien ikke af sig selv. »Samvirkende jydsk Hesteavlforeninger« tog Sagen op som et nødvendigt Arbejde i den rationelle Hesteavl Tjeneste og lod Jylland berejse for at indsamle Oplysninger. Resultatet af Arbejdet udkom i Foraaret 1903 som en Beretning: Oversigt over Hoppestammerne indenfor den jydsk Race af August Kjær. Der er medtaget 70 Hoppefamilier, og der er næppe mere end 5—10 til for Øjeblikket. Men hvordan Forholdet vil stille sig om 10 Aar, bliver vanskeligt at sige. En Del gaa ind, andre brede sig og nye komme til. Enderesultatet bliver dog, at én viser sig bedre end de andre, ligesom indenfor de tidligere talrige Hingstefamilier.

Tyngdepunktet indenfor den jydsk Hesteavl er ved at flyttes fra Randers- til Horsens-Egnen, hvilket skyldes Anskaffelsen af et Par ekstra gode Hingste dér.

Som en Underafdeling af den svære Hesteavl maa nævnes Krydsningsavlens paa Sjælland mellem indførte belgiske og engelske Hingste og sværere, fornemlig jydsk Hopper. Centret for denne Avl er den vestlige Del af Holbæk Amt, hvor der nu i c. 20 Aar er gjort et energisk og godt Arbejde for svær Hesteavl, dels ved Indkøb af gode Hoppeføl i Jylland og derefter ved Indkøb af gode belgiske Hingste. Sagen er fra Begyndelsen gaaet meget naturligt til. De gode, jydsk Hingste vare faa og dyre, og i Udlandet fik man mere for Pengene. Desuden er Belgieren jo bleven Europas svære Modehest i de senere Aar. Da man saa alligevel skulde begynde paa omtrent bar Bund, valgte man naturligt det, man mente var det bedste. Danmark er, i det mindste i Teorien, et Renavlsland, som intet andet i Verden, saa en hvilken-somhelst Krydsning paa Forhaand fordømmes som en Forsyndelse mod det, der er os helligt. Slig Gaaen til Yderlighed afføder let sin Modsætning, og det er ikke frit for, at der er fremkommen Antydninger af, at Krydsning alene var den eneste saliggørende Avlsmetode, ligesom Renavlen i den modsatte Lejr. Sagen er vistnok den, at Sandheden ligger i Midten, at hverken den ene

eller den anden Metode som Regel gør Underværker, det er her som der Undtagelsen at faa Dyr med stærk Ned-arvningsevne. En let og køn Belgier er naturligvis ikke meget fjernere fra en god jydsk Hoppe end en almindelig jydsk Hingst. Vælger man typiske Racedyr, faar man naturligvis større Udslag — ogsaa i gal Retning.

Den lette Hesteavl er jo i Betydning en ringe Sag ved Siden af den svære, men den afføder forholdsvis større Interesse. Det forløbne Aar har dog ikke været noget »Krigsaar«; der synes at komme nogenlunde Ro over Sindene blandt dens Venner.

Frederiksborghestene danne den største og væsentligste Afdeling, der er Grundlaget for de andre. Det er Gaardmændenes Heste og kunne maaske derfor betegnes som »Landheste«, uagtet de omtrent ere lige saa lette og ædle som Halvblodet og egentlig heller ikke mere renblodige. Det er for en Del Typen og Farven, der gør dem til Frederiksborgere i Folks Bevidsthed, og det er sikkert ogsaa fornuftigere at drive Avlen mere efter Typen end efter Blodet. Det, der giver »Racen« Værdi, er den gode Rejsning, rundbyggede Form og høje Gang, men disse Egenskaber ere ikke særlig hyppige. Hvis Frederiksborghesten ikke kan oparbejdes som en Luksuskørehest, er dens Eksistens næppe økonomisk berettiget, og saa vil den sikkert ogsaa ændres til en mere formaals-tjenlig Type. Af Hingsteslægter indenfor Frederiksborghestene er det fremdeles »Hamlet'erne«, »Pegasus'erne« og »Regulus'erne«, der raade. Hamlet-Sønnen, Zarif, synes at være Frederiksborghestenes Aldrup-Munkedal, idet den bedækker c. 150 Hopper; medens de fleste andre Frederiksborgheste kun bedække meget faa Hopper.

Det fremmede Halvblod er en stor Afdeling ved Sjællands Hingstesku, og den bestaar i det væsentlige af indførte, tildels kostbare Hingste, mest tyske Halvblodshingste af Karossierslaget, men ogsaa af forskellige andre Halvblodsslægter, hvoriblandt Hackneys og Travere. Ligesom Frederiksborghingstene bedække de kun faa Hopper,

saa Anskaffelsen af dem næppe er nogen direkte lukrativ Forretning.

Statens Remontehingste-Afdeling, bestaaende af 4 Fuldblods og 4 østpreussiske Hingste, har til Opgave at producere tjenlige Rytteriremonter. Det er et lille Landstutteri under Militærets Ledelse, hvilket just ikke kan siges at være meget populært, men som er funden nødvendigt, for at vi i Krigstilfælde kunne remontere indenfor Landets Grænser og for at Pengene til Indkøbet kunne blive her i Landet! Begyndelsen skete med Anskaffelsen af 3 østpreussiske Hingste, der efter halv-officielle Udtalelser have givet meget godt Afkom, dog mindre Remonter end værdifulde Luksusheste. Senere ere de 4 Fuldblodshingste komne til, paa hvilke Remonteringen for Rytteriets Vedkommende fremtidig skal bygges. Endnu ere vi ikke naaede til Maalet, da de 2 sidst anskaffede Fuldblodshingste først kom ifjor, men der er dog indkøbt 50 3-aarige Remonter her i Landet à 664 Kr., saa man er godt paa Vej. Hele Forbruget var 390 Heste til en Gennemsnitspris af noget over 750 Kr. Flertallet af Rytteriremonterne komme nu fra England.

Af Midlerne til Hesteavlens Fremme staar Husdyrloven, der netop traadte i Kraft 1903, øverst. Forandringerne, den bragte, vare for det første et forøget Tilskud paa 10,000 Kr. til Præmier ved Hingsteskuer. Forøgelsen kom væsentlig Sjælland til Gode, saa Præmie-summen dér for Tiden maa siges at være bleven meget rigelig. Men Hovedforandringen var, at Individ- og Afkomspræmien skiltes ad, saaledes at Hingstene over 7 Aar fremtidig kun kunne æske Afkomspræmie. Det er tilsyneladende en meget priselig Forandring. En anden Sag bliver det, om Afkomspræmieringen vil gaa glat, naar den skal føres ud i Livet. Som Prøve betragtet gik det meget godt første Gang; men Vanskelighederne vise sig ogsaa først senere, naar Publikum kommer til at forstaa, at Meningen med Forandringen ikke er at uddele nogle »Trækkerpenge«, men at virke belærende om, hvilke Hingste der ere de bedste Avlsdyr. Tidligere kom Dom-

merne let over det ved at præmiere de 8 bedste af de fremstillede Plage højest o. s. fr. nedefter. Herefter skal det gennem Præmien udtales, hvilken Hingst, naar alle Forhold ere lige, der gennemgaaende giver det bedste Afkom, og det kræver indgaaende Sagkundskab.

Af Dyrskuer er der afholdt det sædvanlige Antal under de gamle Former. Til »Fællesskuerne« ydes der nu Tilskud fra Staten til alle Dyreklasser. »Foreningen af jydsk Landboforeninger« Ungskue afholdtes i Skive. Det var et ret godt Skue, nogle Klasser vare meget gode, andre mindre gode. Atter her var det Hingsten Aldrup-Munkedal og dens 5-aarige Søn, Prins af Jylland, der beherskede Hesteskuet. Fornemlig blandt de 2-aarige, baade Hingste og Hopper, vare »Aldrup'erne« aldeles dominerende.

Hesteavlforeningerne have nu tilsyneladende naaet Kulminationspunktet, og der er mulig Udsigt til nogen Nedgang, i det mindste i Jylland, hvor deres Antal er c. 150 Stkr. Landet er ogsaa godt forsynet med Foreninger, og Folk have faaet Syn for, at det ikke er Foreningen, der foranlediger godt eller mindre godt Afkom, — det er Hingsten. Men af saadanne, der synlig fremme Avlen, er der kun faa, samtidig maaske højst 25—30 indenfor hele den jydsk Race. Hvor Standpunktet ikke er absolut slet, er det Opgaven at faa en god Hingst, og af dem fødes der højst 4—5 aarlig. De formentlig gode ere derfor efterspurgte, medens Flertallet af Foreningerne se Tiden an i Stedet for at købe en Middelmaadighed. I mange Egne er der jo ikke Mangel paa anstændige, private Hingste. Den ny Husdyrløv har forsaavidt givet Hesteavlforeningerne bedre Vilkaar, som der fremtidig ydes Halvdelen af Købesummen i Løbet af 5 Aar, højst 800 Kr. aarlig, i Stedet for indtil 500 Kr. i 8 Aar. Men herefter stilles der saa til Gengæld den Betingelse for Statstilskuddets Ydelse, at Hingsten først har opnaaet Pengepræmie ved et Statsskue.

Foruden disse Foreninger, der ere gamle og have staaet deres Prøve, er der i de senere Aar opstaaet en

Del Foreninger, der give sig af med Hesteopdræt, nemlig en paa Bornholm for Frederiksborgheste, en i Maribo Amt for jydsk Heste og tre i Jylland. Uagtet de faa Statstilskud, foreligger der intet officielt om deres Virksomhed, der vistnok heller ikke kontrolleres. Dog skyldes dette maaske, at de endnu intet have præsteret i eller for Avlen. Dette vilde mulig ogsaa være et dristigt Forlangende af dem, da deres Hoppebestand er meget begrænset, og Hingstene, der benyttes, blot ere de bedre i Egnen.

Her synes igen et praktisk Udslag af den Tro, at en Forening skulde være i Stand til med samme Materiale at avle bedre Føl end Privatmænd — oven i Købet de dygtigste — nej, det er ikke altid Mængden alene, der gør det! Den Erfaring, der formentlig er gjort paa dette Omraade, er, at gode Foreningsføl ere meget faa og blive meget dyre.

I det forløbne Aar er der af Forsøgslaboratoriet foranstaltet Fodringsforsøg med Heste efter Tilskyndelse af »Samvirkende jydsk Hesteavlforeninger«. Forsøgene ere meget begrænsede og have nærmest været Prøver paa, om der overhovedet kunde gøres Forsøg med Heste under vore landlige Forhold. Andet Steds, navnlig i Paris og London, have de kolossale Befodringskompagnier foranstaltet storartede og udmærkede Forsøg med Fodring af Heste, hvoraf selvfølgelig for største Delen Resultaterne kunde overføres paa vore Forhold; men der er nu en Gang den Ejendommelighed ved vor Landbefolkning, at den tager meget lidt Hensyn til, hvad der er udført andet Steds, medens de hjemlige Forsøgsresultater staa i meget høj Kurs. Der er naturligvis endnu heller ikke sagt det sidste Ord i Hestefodringspørgsmaalet, og desuden kunne vore Forhold paa Landet og de i Paris' Droske- eller Omnibuskompagnier ikke ganske sammenstilles. Endelig er Fodringen af Landets 450,000 Heste, deraf 300,000 Arbejdsheste, en meget stor økonomisk Sag, der ikke staar saa fjernt i Betydning fra Kvæg- og Svinefodringen. I Virkeligheden vide vi meget lidt faktisk om den bedste

og billigste Fodring og den hensigtsmæssigste Brug af Hestene. Blot dette: Hvilket Huld bør en Arbejdshest have, naar skal man begynde at fodre stærkt, og naar skal man holde op, naar Talen er om strengt Arbejde eller Hvile, hvad Værdi har vandrigt, saakaldt slappende Foder, ligeoverfor det tørre, koncentrerede, o. s. v.? De æggehviderige Foderstoffers — som Ærter og Bønner — Betydning som Kraftfoder for Hesten ligeoverfor de sukker- eller melstofholdige gælder jo ikke længere som Trosartikel, men alligevel ødsles der utroligt med den dyre Æggehvide til Hestene, idet de ikke alene kunne leve, men arbejde strengt næsten uden den.

Hestehandelen har, som foran anført, været meget livlig til forhøjede Priser, navnlig for 2den og 3die Klasses Varer, saa livlig endog, at Produktionen ikke kan følge med, og Køberne derfor til Dels have maattet nøjes med 4—5-aarige Heste. Hestehandlerne klage stadig over Kvaliteten i Sml. med forhen; det samme har man set paa Tryk for c. 150 Aar siden. Men den rigtige Hestehandlerhest er en køn Hest, en, der mere eller mindre er eller kan gøres til en Luksushest. Naa, Hestehandlernes og Opdrætternes Interesser falde ikke altid sammen, men, naar galt skal være, tage Hestehandlerne jo ogsaa det, de holde mindre af. I sin Tid krævede de saaledes rene Farver, men da Opdrætterne saa bøde dem Heste med Aftegn og alligevel forlangte fuld Pris for dem, fandt de sig ogsaa deri. Prisen kan herhjemme sættes til c. 1000 Kr. for allerbedste Heste, en enkelt Luksushest mulig lidt højere; men det er kun ganske faa, der naa Top. Gode Heste betales med 8—900 Kr., 2den Klasses 6—700 Kr. og mindre, lettere eller mindre gode ned til 4—500 Kr. Nogen Notering over Hestepriisen haves ikke og kan vistnok vanskeligt faas. Man hjælper sig med Markedsberetninger, der maaske ikke altid ere særlig paalidelige, og den mundtlige Overlevering. Prisen falder eller stiger hurtigt efter Tilbud og Efterspørgsel, men

man maa stadig erindre, at Svingningerne i Prisen for Handelsheste ere smaa.

Handelen med jydsk Avlsdyr har været noget trykket. Der er stadig Efterspørgsel efter gode Hingste til Foreninger til stigende Priser; men Fordringerne stige endnu stærkere, saa Flertallet af Køberne ikke blive tilfredsstillende. En god 4-Aars Hingst staar kun undtagelsesvis usolgt, og der er næsten heller ingen 3-Aars i Handelen. Køberne maa tage til Takke med 2-Aars, 1-Aars, ja endog Føl til kolossale Priser. Ved denne Trafik, navnlig Følhandelen, kan der indtræffe Uheld, endog saa store, at Hingste, der have kostet Tusinder som Føl, sælges som kassable i 4-Aars Alderen for Hundreder. Hingstehandelen er mest i Hænderne paa enkelte Spekulanter, der købe de bedste Føl; saaledes er der et Konsortium »Frem« i Aarhus-Egnen, der opkøber de bedste Hingsteføl efter Aldrup-Munkedal for c. 3000 Kr. foruden »Vilkaar«, og saa sælger de vellykkede til Priser, som det pengestærke Selskab selv bestemmer. Der er jo faktisk ingen Konkurrence, og derved er det bleven muligt, at en 1ste Kl. Hingst i Løbet af 15 Aar er stegen til den 3—4-dobbelte Pris, til 25—30,000 Kr. Sandt nok, Hingstene ere heller ikke de samme. Gamle Valdemar Engebjerg vilde mulig heller ikke for Tiden naa højere nu end i 1887 (8500 Kr.), men den var dog den Gang Nr. 1. Den høje Købesum betinger høje Bedækningspenge, og vi ere nu oppe paa 50—100 Kr. for de bedste Hingste. Lykkes Føllet ikke, saa det skal sælges til Dagens Markedspris, c. 150 Kr., bliver Fortjenesten ringere end ingen. Der er i Jylland en priselig Forstaaelse af det bedstes Værdi i Avlen, og der er stærk Spekulation oppe, hvilket gør sin store indirekte Nytte; men direkte lønnende er den fulgte Fremgangsmaade maaske ikke altid.

Foruden de faa Foreningshingste er der solgt nogle billige Hingste til Tyskland, nærmest kurante Handelsheste, store og stærke, men »højstillede«. En Del gaa til Brandenburg til Statens Hingstedepoter for at anvendes

som Krydsningsmateriale. Tyskerne have deres egen Mening om, hvordan en jydsk Hingst skal være; de konstruere sig et Ideal, hvorefter Naturen sig haver at rette. Vore ledende Mænd gjorde tidligere det samme; det er en let Metode, den kræver intet Studium. Men her i Landet gik den ikke og er derfor helt forladt. Man tvivler jo ogsaa noget om, at Tyskerne faa megen Fornøjelse af deres Virksomhed. Den sikreste Vej er grundigt at kende det, man vil give sig af med.

Handelen med Hopper er ikke livlig, men Tendensen er stigende for virkelig gode Dyr. Udmærkede Hoppeføl efter de bedste Hingste og gode Hopper ere meget dyre, ofte dyrere, end hvad Dyret kan koste som fuldvokset, 6—800 Kr. og mere, foruden Vilkaarspenge. Prisforskellen efter Kvalitet er ved at blive lige saa stor som i England, det er et glædeligt Tegn. Men Sikkerheden er mindre, dels fordi vor Race ikke endnu er tilstrækkelig konstant, og dels fordi alle ikke rigtig vurdere Præstation ligeoverfor Eksteriør.
